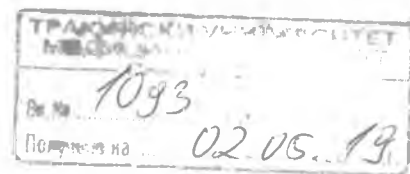

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. Данелина Емилова Вачева, д.м.

Медицински университет – Плевен, Факултет „Обществено здраве“,
Катедра“ Физикална медицина, рехабилитация, ерготерапия и спорт“
Кинезитерапевт в Клиника „Физикална и рехабилитационна медицина“
УМБАЛ „Д-р Г. Странски“ ЕАД – Плевен

ОТНОСНО: Дисертационен труд на **Виолета Андреева Иванова** на тема „Формиране на професионалните компетенции на студентите от специалност Медицинска рехабилитация и ерготерапия по време на клиничната практика“ за присъждане на образователна и квалификационна степен „доктор“ по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ в професионално направление 7.1. „Медицина“, област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, разработен в Катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт“, Факултет „Медицина“, Тракийски университет – Стара Загора с научен ръководител доц. Руска Паскалева, д.м. и научен консултант: проф. д-р Юлияна Маринова, д.м.

Докторантката Виолета Иванова е асистент в Катедра „Медицинска рехабилитация и ерготерапия, физикална медицина и спорт“ към Медицински факултет на Тракийски университет Стара Загора от 2015 година. От 2012 год. е бакалавър по „Кинезитерапия“ от НСА „Васил Левски“ – София, а през 2014 година придобива магистърска степен по „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ в Медицински университет – София.

Представеният ми за изготвяне на рецензия дисертационен труд е написан на литературен български език с необходимата научна терминология и специфика за специалността. *Темата е актуална*, с оглед

налагащата се през последните години необходимост от професионална подготовка на по-широки специалисти, които да имат познания освен в областта на физикалната терапия и в други области от живота на хората с трайни увреждания (социални, икономически, правни, хигиенни, педагогически и др.), каквито са Медицинските рехабилитатори – ерготерапевти. Подготовката на такъв вид специалисти изисква сериозни фундаментални теоретични знания, но и усвояване на специфични практически умения. По време на обучението по специалните учебни дисциплини се извършва практическо изучаване за провеждане на лечебна процедура (по кинезитерапия, електролечение или лечебен масаж), което се провежда в учебните зали и кабинети. Усвоените основни лечебни методи и техники се прилагат на пациенти по време на учебно-клиничната практика и преддипломния стаж, които се провеждат в реална работна среда под ръководството на преподаватели и ментори (наставници).

Дисертационният труд съдържа четири основни глави (Литературен обзор, Цел и задачи, Организация на проучването, Резултати и обсъждане), както и задължителните за всяка научна разработка Изводи, Заключение, Препоръки и Приноси, представени като самостоятелни раздели. Следва изписване на Библиографията, а в края са поставени Приложенията, което е съобразено с препоръките ми от вътрешната защита. Общият обем на дисертационния труд е 189 страници, но не всички са стандартни машинописни (в Приложение №7 и №8 има непълни страници). Разпределението в обема между основните структурни части на дисертационния труд е 48/1/8/57 страници. В глава „Организация на научното изследване“ не са прибавени създадените 4 авторски анкетни карти (с общ обем от 8 страници), а са поставени в Приложенията. По така структурирания обем, съотношението на глава „Литературен обзор“ към целия обем на дисертацията се различава от основните изисквания за такъв вид научни разработки. Посочената библиография включва общо 182

източника, от които 135 са на кирилица, а останалите са на латиница, включително 4 интернет сайта. Прави впечатление, че цитираните литературни източници на латиница не са голям брой (около 25%), но като се има в предвид, че темата на дисертацията е свързана със специфичен вид обучение, могат да се обяснят ограничените възможности за позоваване на световен опит. Повече от 80% от обсъжданите автори са с публикации след 2000 година, а големият брой цитирани български автори позволява на докторантката да направи мотивирани обобщения и сравнения с опита на педагогическите специалисти в нашата страна в областта на висшето професионално образование и особеностите на българската образователна действителност. В края на дисертацията в обем от 39 страници са посочени 8 приложения, които представят авторските Анкетни карти (приложения №1-4), Приложение №5 е „Карта за диагностика на нарушената стойка при деца на възраст 5-6 г. в детските градини“, а Приложения №6-8 отразяват Учебния план на специалност „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“ и Дневниците за провеждане на преддипломен стаж и учебно-клинична практика в Медицински факултет към ТрУ – Стара Загора. От тези приложения е видно какъв обем учебни часове са предвидени за клинична практика по отделните раздели при обучението на специалистите по „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“. Трудът е онагледен с 54 таблици и 31 фигури.

Направен е подробен *литературен обзор* за същността на практическото обучение и подходящата организация на учебно-клиничната и преддипломна стажантска практика. Разгледани са факторите, които определят мотивацията на студентите за активно и съзнателно включване в практическото обучение в работна среда. Представени са професионалните компетенции на бъдещите специалисти по „Медицинска рехабилитация и ерготерапия“. Отделено е специално място за ролята и значението на ментора (наставник) при практическото обучение на студентите и тяхната мотивация за съзнателно отношение и

активност при усвояване на професията, която в съществената си част е специфична мануална дейност и изисква не само теоретични знания, но и конкретни умения. Особено значимо е изясняване същността на сравнително новата и все още не достатъчно позната в нашата страна професия свързана с ерготерапията, нейното историческо възникване, развитие и подготовка на кадри в България. Представени са и нови методи за професионална подготовка под формата на проблемно-базирано обучение, приложено по време на учебно-клиничната практика и преддипломния клиничен стаж на студентите в клиничните бази. Като иновативен метод е разгледано участието на студенти, преподаватели и наставници в национално финансирани проекти към Европейския социален фонд и Министерството на образованието и науката по Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” – Проект “Студентски практики”. Информацията, представена в литературния обзор има приносен характер, анализирайки знанията относно съвременните достижения в областта на разглеждания проблем, а именно формиране на професионални компетенции на ниво университетско образование, степен „бакалавър“. Спазени са авторските права на цитираните автори. Не установявам наличие на плагиатство. В края на глава „Литературен обзор“ е направено обобщение, което формулира нерешените проблеми по темата и посочва необходимостта от настоящата научна работа.

Целта е посочена точно, задачите са конкретизирани и систематизирани, работната хипотеза е формулирана добре, като изяснява иновативните методи за обучение на студентите.

Организацията на проучването е представена подробно и достъпно. Съществено е анонимно анкетно проучване с 220 лица, от които 157 са студенти, а останалите специалисти, работещи в учебно-клиничните база на Медицински факултет – Стара Загора в периода 2016 – 2018 г.

Получените данни са подложени на подходящ статистически анализ по 5 показатели със статистическия пакет IBM SPSS Statistics Version 25 и Microsoft Office Excel 2007. Резултатите са коментирани коректно и подкрепят крайните заключения с ниво на значимост $P < 0,05$.

В основната част на дисертационния труд „*Резултати и обсъждане*“ са представени статистическите данни от получените резултати при анкетирането на студентите и работещите в клиничните бази. Всеки един от поставените въпроси се разглежда индивидуално и едновременно с това се прави анализ на цифровите данни. В таблиците и графиките са отразени всички степени на отговорите включени като възможни в анкетните карти, независимо че имат нулеви резултати.

Дисертационният труд завършва с 8 извода, които обективно отразяват изпълнението на поставените изследователски задачи и се свеждат до:

- положително въздействие на нововъведенията в обучението по клинична практика за създаване на условия за качествено формиране на професионалните компетенции от бъдещите медицински рехабилитатори-ерготерапевти;

- усъвършенстване на професионалните компетенции на голяма част от анкетираните студенти по време на клиничната практика в детските градини и допълнителните стажове и практики по европейски проекти;

- анкетираните наставници и медицински специалисти дават много добра оценка за базовата теоретична и практическа подготовка на студентите за провеждане на лечебна процедура (масаж, преформирани физикални фактори, специализирани техники и средства на кинезитерапия) и потвърждават тезата за добра активност на студентите при самостоятелна работа с пациенти.

Изведени са 6 препоръки, които ясно посочват значението на дисертационния труд и ако се въведат в практиката ще допринесат за повишаване качеството и ефективността на практическото обучение по

медицинска рехабилитация и ерготерапия във всички учебни заведения в страната, подготвящи такива специалисти.

Посочени са 4 приноса на дисертационния труд, по 2 с практико – приложен и научно – теоретичен характер. Посочва се значението и необходимостта от специалистите по медицинска рехабилитация и ерготерапия за по-качествена рехабилитация на хората с увреждане в нашата страна. Би могло да се изведат още приноси с потвърдителен характер от същността на дисертационния труд, свързани с практическото обучение на студентите, като значение на организацията и провеждането на различните видове и направления на практическото обучение, ролята на наставниците за качествено и задълбочено провеждане на клиничната практика по време на целия курс на обучение, както и влиянието на материалната база за мотивацията на студентите за активно включване в учебно-клиничните практики.

Във връзка с темата на дисертацията са представени 3 научни публикации, от които 1 е самостоятелна и 1 международна, което отговаря на минималните национални изисквания (1x30 т.; 1x15 т.; 1x10 т.; общо 55 точки при изискуеми 30) в изпълнение на ЗРАСРБ, влязъл в сила от 06.07.2018 г. Докторантката посочва участие в два български научни форума, което демонстрира професионална активност и интерес за бъдещо научно развитие.

Представеният за рецензиране Автореферат реално отразява основните моменти на проучването.

Като критични бележки, бих посочила:

✓ забелязват се някои технически пропуски при форматирането на текста, печатни и стилистични грешки;

✓ изписването на библиографските източници е с известни неточности и различия;

✓ съотношението в обема на отделните части (глави) може да се структурира по-добре, за да се доближи до обикновено приетото „Литературният обзор“ да е 1/3 от целия обем на дисертационния труд;

✓ би могло да се изведат и систематизират още приноси, съответстващи на получените резултати, което да подчертае значението на дисертационния труд и да отрази неговата стойност.

Като основни достойнства на настоящата научна работа могат да се посочат големият брой анкетирани участници от двете групи лица – студенти и работещи специалисти, както и включените в проучването множеството анкетни въпроси, които дават голям обем информация.

Заключение

Въз основа на посочените научни достойнства и приноси давам положителна оценка на представения от докторантката дисертационен труд на тема: „Формиране на професионалните компетенции на студентите от специалност Медицинска рехабилитация и ерготерапия по време на клиничната практика“, като оценявам положения труд.

Предлагам на Уважаемото Научно жури да присъди на Виолета Андреева Иванова научната и образователна степен „доктор“ по научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ в професионално направление 7.1. „Медицина“, област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“.

Рецензент:

доц. Данелина Емилова Вачева, д.м.

02.05.2019 г.

подпис:.....

/доц. Д. Вачева, д.м./